

Krijg de Nederlanders maar eens aan het lezen van literatuur

In een tijdperk waarin volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau het lezen van een krant, tijdschrift of boek niet meer tot de dagelijkse routine van veel Nederlanders behoort, is er reden te meer om een diepe buiging te maken voor Athenaeum Boekhandel, die dit jaar een halve eeuw bestaat. Dit Amsterdamse lezersparadijs aan het Spui viert het iustrum onder meer in zijn etalage, die uitstraalt dat een kwaliteitsboekhandel een trefpunt is van alles wat met literatuur te maken heeft.

De oprichter van Athenaeum, de in 1992 plotseling overleden Johan Polak, was een excentrieke miljonair en boekenverzamelaar met een voorkeur voor dode schrijvers. Zonder hem waren literaire grootheden als Elias Canetti, Italo Svevo, Alfred Döblin, Marguerite Yourcenar, Witold Gombrowicz, Robert Musil en Hermann Broch nooit in een goeie Nederlandse vertaling verschenen, ook al kocht niemand ze.

In september viert Athenaeum zijn jubileum met een groot feest, maar tot die tijd deelt dejarige regelmatig cadeaus uit. Zo verscheen het boekje *Goudzand* met een tekst van Konstantin Paustovski, wiens memoires over de Russische revolutie dertig jaar geleden wél een bestseller waren. Vanaf de zomer verschijnen ze opnieuw in de Russische Bibliotheek bij uitgeverij Van Oorschot. Ook komt er een deel met Paustovski's niet eerder vertaalde verhalen, brieven en dagboeken uit de jaren 1917-1922, waar Athenaeum nu een voorproefje van biedt.

Paustovski blinkt uit in mooie waarnemingen, zoals over de wreedheid van de bolsjewieken die bij het fusilleren het bloedvergieten zoveel mogelijk proberen te beperken ('Het leven gaat er dus nog steeds op vooruit!') of over corrupte schrijvers die 'gevoerd met bitter, in bloed gedrenkt brood' de nieuwe heersers in het Kremlin willen behagen.

Met Paustovski had de CPNB haar voordeel kunnen doen toen ze nadacht over wat ze gaat doen tijdens de actie Nederland Leest. Klassiekers lezen is geen optie meer - de CPNB wil debat over democratie. Daartoe koos ze drie boeken (democratie is een ingewikkelde zaak), die we in november in de bibliotheek gratis kunnen ophalen: een klassieker (*Goldings Lord of the Flies*), een bestseller (*Allendes Liefde en schaduw*) en een thriller (*Morten* van Anna Levander).

Het is vast de democratisering van de smaak, waardoor de CPNB kiest voor twee publiekslievelingen in plaats van het boek over democratie: *De la démocratie en Amérique*. Tocqueville schreef daarin ondermeer: 'Boven deze geïndividualiseerde massa troont een bevoogdend machtsapparaat dat over het wel en wee waakt, dat alles voorziet en alles regelt, maar dat de mensen in een staat van onmondigheid houdt. Het garandeert de burgers een veilig en welverzorgd bestaan, maar staat er op zelf uit te maken wat goed is voor hen.' Kijk, dan heb je debat.